

Пролетары ўсіх краін, единайцеся!

ЧЫРВОНАЯ ЗВЯЗДА

ОРГАН КОСАУСКАГА РК КП(б)Б і ВЫКАНКОМА РАЙСОВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ

№ 47 (67)

СЕРАДА, 14 лістапада

1945 г.

Даклад В. М. МОЛАТАВА на ўрачыстым паседжанні Маскоўскага Совета 6 лістапада 1945 года

Таварыши, пасля некалькіх год цяжкай вайны мы святкуем сёня 28-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай соціялістычнай рэвалюцыі ва ўсіх міру і славішай перамогі над фашызмам. (Аплодысменты).

Заду астатіся чатыры годы вайны з гітлераўскай Германіяй, мучыўшай нашу краіну і ўсю Еўропу, а таксама вайна на Усходзе—з агресіўнай Японіяй, у якую мы па-

вінны былі ўступіць восенню гэтага года. У герайчнай баражбе, дзе совецкаму народу належыць рашаючесць месца, заваяван мір для народа ўсіго свету, лікідаваны галоўні я ачагі сусветнага фашызма і сусветнай агресіі—на Заходзе і на Усходзе. Цяпер мы атрымалі магчымасць вярнуцца да мірнай працы, каб замацаваць нашу перамогу.

Як сказаў таварыш Сталін: „Наш совецкі народ не шкадаваў сіл і працы ў імя перамогі. Мы перажылі цяжкія годы Але цяпер кожны з нас можа сказаць: мы перамаглі. З гэтага часу мы можам лічыць нашу айчыну навазбуджанай ад пагрозы японскага нашэсця на Заходзе і японскага нашэсця на Усходзе. Наступіў доўгачакі мір для народа ўсіго свету“.

I

Другая сусветная вайна і Совецкі Саюз

Немцы ўторгліся ў нашу зічнай і духоўнай магутнасці. Чырвоная Армія здолела перабудавацца і напраніцца ад першых ударай. Совецкі народ напружыў свае сілы і забяспечыў сакрушальны адпор ворагу. Усе памятаюць той час, калі наша армія перайшла ад аброны ў наступленне спачатку на асобных участках фронта, а затым—на ўсіму фронту.

Інтэрэсы самаабароны праціковалі неабходнасць утварэння адзінана антыгітлераўскага фронта вялікіх і малых демакратычных дзяржаў. Усім вядома, што англо-совецка-амерыканская кааліцыя паспяхова выканала сваю гістарычную задачу ў арганізацыі агульнай барацьбы дэмакратычных краін супроты гітлерызма. Вядома таксама, што адкрыцце другога фронта ў Заходній Еўропе, калі Германія аказалася ў цісках паміж двумя фронтамі, зрабіла становішча германскага фашызма безнадзейным. Разам з тым нельга забываць, што карэнны пералом у становішчы на совецка-германскім фронце наступіў яшчэ за год да адкрыцця другога фронта, калі гітлераўскія войскі з ганьбай пакаціліся назад пад магутным і ўсё нарасташым напорам Чырвонай Арміі. (Працяглыя аплодысменты)

Так, дзяржава, створаная Кастрычніцкай рэвалюцыяй, здолела не толькі абараніць сябе ад фашысцкага нападу, але і перайсці ў наступленне, каб пакончыць з галоўным ачагом фашызма і агресіі. Тады ўсім стала відань, што совецкая ўлада не падобна на струхлеўшую ўладу царызма часоў мінулай сусветнай вайны.

Ітак, стала відавочным, што совецкая дзяржава можа з чэцю пастаяць за сябе і здольна вытрымаць самыя цяжкія выпрабаванні, якія толькі былі ў гісторыі краіны. (Аплодысменты).

Гітлераўская Германія пагражала не толькі совецкай дзяржаве. Яшчэ да нападу на СССР германскія фашысты заўладалі Нарвегіяй, Бельгіяй Галандыяй, Францыяй, Грэцыяй, Югаславіяй. Немцы мелі ў ліку сваіх саюзнікаў не толькі фашысцкую Італію, але і рад другіх еўрапейскіх краін, заключыўшых ваенны Саюз з Германіяй. Іспанія і некаторыя іншыя краіны аказвалі Гітлеру поўадкрытае падтрыманне. Пагроза гітлераўскага нападу навісла над Англіяй. калі-б паход у Совецкі Саюз скончыўся поспехам, уся Еў-

(Працяг на 2-й стар.).

Працяг даклада В. М. МОЛАТАВА

ропа магла-б аказацца пад ботам Гітлера.

Гітлерауцы ўжо на розыяды распісвалі «новы нарадак», які яны ўстановяць у Еўропе Фашысцкая падгалоскі, накітальт усякіх квіслінгаў і лавалій, ўжо ўпратліся ў работу на свайго германскага гаспадара. Усёды панаванне гітлерызма ўстанаўлялася шляхам знішчэння ўсякіх дэмакратычных устяноў і ліквідацыі ўсякіх палітычных правоў працоўных класаў, і, разам з тым, гітлерауцы цягнулі і высмоктвалі з занявленых краін усе матэрыяльныя рэсурсы, каб забяспечваць і ўсё больш узбройваць свае разбойніцкія фашысцкія сарды. Першыя поспехі напацца на Савецкі Саюз яшчэ больш ускружылі гітлерауцам галаву. Яны яшчэ больш адкрыта началі гаварыць не толькі аб сваім панаванні над Еўропай, але і аб сваіх прэтэнзіях на сусветнае панаванне. Для ўсяго свету раскрыліся іх небяспечныя планы—авантурыйчныя планы панавання германскай расы над другімі народамі Еўропы, і не толькі Еўропы. Германскі-фашысцкая тэорыя панавання «вышэйшай расы» над другімі народамі, аднесенымі да разраду „ніжэйшай расы”, стала прамой пагрозай існаванню цывілізацыі Еўропы.

У тых краінах, у якія ўтрыгліся гітлераўскія банды, народ аказаўся дрэнна падрыхтаваным для адпору фашысцкім захопнікам. Толькі паступова, дзякуючы намаганням лепшых патрыётаў дэмакраты, началі складацца і раслі дэмакратычныя сілы супраціўлення захопнікам. Але нахват у тых краінах, як у Югаславіі, дзе увесі народ аказаў падтрыманне паўстанню супроць захопнікаў, нехапала сіл, каб зламаць веенную магутнасць гітлерызма. Толькі тады, калі наша армія перайшла ў наступленне і начала граміць германскія войскі, сарваўшы з іх арэол непераможнасці, адкрыліся шырокія магчымасці для вызвалення гародоў, занявленых германскім імперыялізмам. Рухаючыся на Захад, Чырвоная Армія прынесла вызваленне суседнім кра-

шам і другім народам Еўропы. Савецкія арміі пад зам з арміямі саюзнікамі выступілі цяпер у ролі вызваліцеляў краін Еўропы, уключаючы і тыя краіны, якія разарвалі саюз з Германіяй і сталі ў рады народоў, што змагаюцца за ліквідацыю італьянізма.

Ітак, справа вызваленія краін Еўропы ад гнёту гітлерызма ўвойдзе славай на страницы гісторыю нашай падбесданоснай Чырвонай Арміі (Бурныя апладысменты).

Фашысцкая Італія першая выступіла на баку Германіі, развязаўшай вайну ў Еўропе. Да моманту нападу па СССР урады Румыніі, Венгрыі, Фінляндіі, заключыўшы вясення саюз з гітлераўскай Германіяй, уверглі свае краіны ў вайну супроць Савецкага Саюза. У саюзе з Германіяй аказалася і Балгарыя з яе таго часам урадам з гітлераўскіх агентаў. Такім чынам, калі не гаварыць аб выключэніях, сўражейскія краіны з фашысцкімі рэжымамі звязалі свой ёс з лёсам гітлераўскай Германіі ў другой сусветнай вайне. Паражэнне Германіі азначала таму не толькі паражэнне германскага фашызма. Яно прывяло да паражэння фашызма і ў других сўражейскіх краінах.

Стала быць, значэнне нашай перамогі належыць разглядаць не толькі ў свяtle разгрому германскага фашызма, але і ў свяtle веенінга і маральна-палітычнага разгрому фашызма ва ўсім Еўропе. (Апладысменты).

Пасля сканчэння вайны ў Еўропе перад саюзнымі дзяржавамі паўсталі задача ліквідацыі японскай агрэсіі на Усходзе, каб паскорыць аднаўленне міру ва ўсім свеце. Савецкі Саюз не мог астасца ў баку ад вырашэння гэтай задачы як у сілу ўзаемных абязяцельстваў, існаваўшых паміж СССР і яго саюзікамі, так і таму, што гэта пастойліва патрабавалі інтарэсы нашай бяспекі на ўсходзе. Мы ўсё памятаем, што Японія ў мінулым не раз нападала на нашу краіну, і на ўсходзе для нашай дзяржавы існавала пастаянная пагроза японскага напацца. Усё гэта зрабіла немінучым уступленне Со-

вецкага Саюза ў вайну супроць Японіі. Не цікка пераканацца, што з таго часу, як германскі фашызм стаў цярпець паражэнне за паражэннем на савецко-германскім фронcie, — з гэлага часу быў прадвірашаны ўход японскай агрэсіі на Усходзе. Выступіўши, нарэшце, супроць Японіі, Савецкі Саюз паскорыў яе паражэнне і паскорыў, тым самым, сканчэнне вайны на Усходзе.

Японія капітуліравала перад саюзікамі, паследваўшы пад ху гітлераўскай Германіі. Рухнул не толькі планы германскага імперыялізма на панаванне ў Еўропе, але і прэтэнзіі японскага імперыялізма на панаванне ў Азіі. Між тым яшчэ неадыўна як заходнія, так і ўсходнія фашысты разглядалі гэтых планы ўсяго толькі як этап да заходу сусветнага панавания, паказаўши на сваім прыкладзе, паколькі блізарукі і авантурыйчныя такога роду агрэсіўныя намеры ў наш час. Паражэнне японскага імперыялізма, як галоўнага ачага фашызма і агрэсіі на Усходзе, і вызваленіе Кітая ад японскіх захопнікаў маюць велізарнае ступенчае значэнне для дэмакратычнага развіцця краін Азіі, і не толькі Азіі. Замацаваць гэтую перамогу — у інтарэсах усіх дэмакратычных краін. Зразумела таму, што Савецкі Саюз надае такое вялікае значэнне пераговорам паміж саюзікамі аб устанаўленні належнага кантролю аснаўных саюзных дзяржаваў на ўсіх умовамі капітуляцыі Японіі. У гэтym пытанні яшчэ не ліквідаваны ўзікшыя цяжкасці. Але Савецкі Саюз выражает ўпэйніцасць, што ўсе міралюбівыя дзяржавы прасякнуты ўсведамленнем неабходнасці замацаваць перамогу над агрэсіўнай Японіяй і стварыць для гэтага адпаведныя ўмовы супрапоўніцтва паміж саюзнымі дзяржавамі.

Як Германія, так і Японія павінны быті безагаворочна капітуліраваць перад саюзікамі. Такім чынам, англо-совецка-амерыканскія кааліцыі дабіліся пастаўленай ёю мэты. Людзі нашай краіны цяпер з

(Працяг на 3-й стар.).

Працяг даклада В. М. МОЛАТАВА

задаваліліпнем усведамляюць, што ў падобаночным завяршэнні другой сусветнай вайне ў Інгарэсах дэмократычных краін, і, асабліва, у ліквідацыі найболыпі небяслічнага азага фашызма і агресіі—гітлерарускай Германіі рашаючес месца належыць Савецкаму Сюзу. Савецкі народ назваў сваю вайну супроці, гітлерарускай

скай Германіі Вялікай Айчынай вайной. На прыкладзе савецкага народа патрыёты другіх краін вучіліся, як трэба змагацца за сваю айчынну, за свабоду і незалежнасць. Вядома таксама, што савецкі народ не толькі візваліў сваю краіну, але і вёў герайчную барацьбу за аднаўленне міру і свабоды ва ўсёй Еўропе.

Год таму пазад таварыш Сталін гаварыў:

„Цінгер усе признаюць, што савецкі народ сваёй самадзянай бірацьбой выратаваў цывілізацыю Еўропы ад фашыстыкіх пагромшчыкаў. У гэтым вялікай заслуга савецкага народа перад гісторыяй чалавечства... (Працяглы аплідыменты).

II.

Устанаўлэнне міру ва ўсім свеце і інтарэсы міралюбівых народаў

Другая сусветная вайна адразнівалася ад першай сусветнай вайны ў многіх адносінах, і, перш за ўсё, па маштабах удзелу народаў у гэтай вайне, а таксама па колікасці людскіх афяр і матэрыяльных страт, нанесеных ёйной. Чатыры пятых насельніцтва зямнога шара ў той або іншай меры ўдзельнічала ў апошняй сусветнай вайне. Колькасць мабілізаваных у абодвух ваяўчых лагерах дасягнула звыш 110 мільёнаў чалавек. Амаль немагчыма назваць краіну, якая сапраўдна была б нейтральнай у гэтых годах. Дапусціўши другую сусветную вайну, г. зн. не прыняўши своечасова мер супроці агресіўных сіл фашызма, развязаўшы гэтую іябачаную па сваіх маштабах вайну, чалавечтва заплаціла незлічоную цену чалавечым жыццям і разарэннем многіх дзяржаў.

Вайна была навязана нашаму народу, які аблівіў Вялікую Айчынную вайну ў адказ на напад. Гітлераруская Германія напала на Савецкі Саюз не толькі ў мэтах захопу нашай тэрыторыі і знішчэння савецкай дзяржавы. Гітлерызм авбясціў сваёй мэтай вынішчэнне рускіх людзей і наслугу славян. Аж да таго моманту, калі рускі народ, як і другія народы Савецкага Саюза, поўнасцю перабудаваліся па сталінскаму закліку „усё для вайны“, і калі яны, нарэшце, зламалі хрыбет германскай арміі, азвярэўшыя гітлерарусы не спыняліся ні перад чым у правядзенні сваіх чалавеканенавісніцкіх мэт на захопленых імі тэрыторыях. Забыць аб гэтым—было-б злачынствам пе-

рад памяцю мільёнаў і ў чым не вінаватых загінуўших людзей, перад іх асірацеўшымі сем'ямі, перад ўсім народам. Нельга забыць і аб тым, якія велізарныя матэрыяльныя страты панеслі нам вімекія захопнікі і іх саюзнікі, што разбойнічалі на савецкай тэрыторыі на працягу многіх месяцаў. За ўсё гэта паніні адказаць, перш за ўсё, галоўныя злачынцы вайны.

Нямецка-фашыстыкія акупанты поўнасцю або часткована разбурылі і спалілі 1.710 гарадоў і больш 70.000 сёл і вёсак спалілі і разбурылі звыш 6 мільёнаў будынкаў і пазбавілі прытулку кале 25 мільёнаў чалавек. Сирод разбураных і пайблыпі падырпеўшых гарадоў ёсць буйнейшыя прымісловыя і культурныя цэнтры краіны: Сталінград, Севастопаль, Лепінград, Кіеў, Мінск, Одэса, Смаленск, Харкаў, Варонеж, Раств-на-Дану і многія другія. Гітлерарусы разбурылі і пашкодзілі 31.850 прыміловых прадпрыемстваў, на якіх было занята калі 4 мільёнаў рабочых і служачых. Гітлерарусы разарылі і разграбілі 98 тысяч калгасаў, у тым ліку большасць калгасаў Украіны і Беларусі. Яны зарэзали, адабралі і ўгналі ў Германію 7 мільёнаў коней, 17 мільёнаў галоў буйнай рагатай жывёлы, дзесяткі мільёнаў свінін і авечак. Толькі прымільныя страты, нанесенныя народнай гаспадары і нашым грамадзяням. Надзвычайная Дзяржаўная Камісія вызначыла ў суме 679 мільярдаў рублёў (у дзяржаўных цэнах.)

Мы не можам забыць аб усім гэтым, і павінны патраба-

ваць ад краін, развязаўшых вайну, хоць бы частковага пакрішы нанесеных страт. Нельга аспрачыць справядлівасць гэтага жадання савецкага народа. Не трэба і праходаць міма таго, што рашэніе Берлінскай канферэнцыі трох дзяржаў па рэпарацыях з Германіі яшчэ не атрымалі здавальняючага руху ўперад.

Аднак сярод нас няма прыхільнікаў палітыкі поместы ў адносінах да пераможных народаў. Таварыш Сталін не раз указваў на тое, што пачуццё поместы, як і пачуццё адпалаць за крнуды, — дзіўны дарадцы ў палітыцы і ў адносінах паміж народаў. Мы павінны кіравацца ў адносінах пераможных народаў не пачуцця мі поместы, а тым каб затрудніць узікненне новай агресіі і каб магчымы новы агресар аказаўся. ў стновішчы найбольшай ізоляцыі сярод народаў. Не крнуды за мінулася павінны кіраваць намі, а інтарэсы аховы міру і бяспекі народаў у паславаенны перыяд.

Бяспрэчна, што інтарэсы забяспечання трывалага міру патрабуюць, каб міралюбівым народам ўладалі неабходнай узброенай сілай. Гэта, вялікім выпадку, адносіцца да тых краін, якія нясуць галоўную адказнасць за забяспечанне міру. Але інтарэсы аховы міру не маюць нічога агульнага з палітыкай гонкі ўзбраення вялікіх дзяржаў, што прапаведуюць за рубяжом некаторыя асабліва заўзятныя прыхільнікі палітыкі імперыялізма. У гэтай сувязі трэба сказаць аб адкрыцці

(Працяг на 4 й стар.).

Працяг даклада В. М. МОЛАТАВА

Атампай эпергрі і аб атампай бомбе, прымяненне якой у вайне з Японій паказала яе велізарную разбурульную сілу. А тамная, энергія яшчэ не выпрабавана, аднак, на прадмет прадухіллення агресіі або па прадметеаховы міру. З другога боку, у сучасны момант не можа быць такіх тэхнічных сакрэтаў вялікага маштаба, якія маглі-б астацца здабыткам якой-небудзь адной краіны або якой-небудзь адной вузкай групы краін. Таму адкрыццё атампай анергіі не павинна-б заахвочваць ні захапленняў наконт скрыстання гэтага адкрыцця ў зневільжычнай ігры сіл, ні бесурботнасці наконт будучага міралюбівых народаў.

Нямата шуму ідзе і вакол стварэння блокаў і групіровак дзяржаў, як сродку аховы пэўных зместных інтэрэсаў. Совецкі Саюз ніколі не ўдзеліў чайкаў у групіроўках дзяржаў накіраваных супроць другіх міралюбівых дзяржаў. На Захадзе-ж спробы такога роду рабіліся, як вядома, не раз. Антысовецкія характеристики рады такіх групіровак у мінулым таксама добра вядомы. Ва ўсякім выпадку, гісторыя блокаў і групіровак заходніх дзяржаў сведчыць аб тым, што яны служылі не столькі спрэве ўгамавання агресараў, сколькі, наадварот, падаграванню агресіі і перш за ўсё, з боку Германіі. Весь чаму пільнасць у гэтых адносінах з боку Совецкага Саюза і другіх міралюбівых дзяржаў не павінна аслабляваць.

Аднаўленне міру ва ўсім свеце зусім не прышло і не магло прывесці да аднаўлення даваснага становішча ў адносінах паміж краінамі. На пейкі тэрмін Германія, Італія, і Японія выйшли з састава вялікіх дзяржаў, дающих тон міжнароднаму жыццю ў цэлым. Значыць, гэта правільна на той перыяд пакуль у адносінах іх дзейнічае з боку саюзнікаў аўтэнтычны контроль які накіраван супроць адраджэння агресіі на сці гэтых краін, але не перашкаджае, разам з тым, развіццю і ўзы-

му гэтых краін у якасці дэмакратычных міралюбівых дзяржаў. Нямалае значэнне для будучага Еўропы мае і той факт, што рэд фашысцкіх і поўфашысцкіх дзяржаў павярнулі на дэмакратычны шлях і імкнунца цяпер устанавіць дружественны адносіны з саюзнымі дзяржавамі. Здаецца, ясна, што не толькі не треба перашкаджаць, а неабходна садзейнічаць умацаванию дэмакратычных пачаткаў у гэтых дзяржавах.

Нельга не зауважыць, што і ў лагеры саюзных краін вайна прывяла да нямаліх змен. Як правіла, рэакцыйныя сілы тут у змянчай меры аднесены з ранеішых пазіцый, ачысціўшы дарогу для старых і новых дэмакратычных партый. У раздзе єўрапейскіх краін праведзены, такія карэнныя соціялістычныя рэформы як ліквідацыя алжыўшага свой век паменгтыцкага засмеўладания з передачай зямлі маламаёмым селянам, што падрывася билую апору рэакцыйна-фашысцкіх сіл і стымуліруе ўзлім дэмакратычнага і соціялістычнага руху ў гэтых краінах. У некаторых дзяржавах цяпер частаўлена ў парадак дня такія важныя эканамічныя рэформы, як нацыяналізацыя буйнай прымерысловасці, 8-гадзінны рабочы дзень і інш., што ўносіць новы дух і ўпэўненасць у растучыя рады дэмакратычнага руху ў Еўропе і за межамі Еўропы. Некаторыя органы рэакцыйнага друку рабіць спробы прыпісаць правядзенне гэтых смелых дэмакратычных рэформ, галоўным чынам, узросшаму ўплыву Совецкага Саюза. Негрунтоўнасць падобных аргументаў відавочна, паколькі ўсім вядома, што проблемы такога роду ў перадавых краінах Еўропы рашаліся з поспехам ужо і раней.

Гэта не значыць, што сілы фашызма канчаткова ліквідаваны і з імі можна больш не лічыцца. Вы ўсе чыталі Крымскую Дэкларацыю трох дзяржаў аб вызваленні Еўропе, дзе гаворыцца: „Устанаўленне

парадку ў Еўропе і перабудаванне нацыяналіза-эканамічнага жыцця павінна быць дасягнута такім шляхам, які дазволіць вызваленім народам змініць, апошнія сляды нацизма і фашызма і стварыць дэмакратычны ўстановы па іх уласпаму выбару“. Трэба лягчэ пімала зрабіць, каб забяспечыць правільнае выкананне Крымской Дэкларацыі. Аднак піма сумлення, што пры ўсіх адмоўных выніках, вайна з фашызмам, закопчуўшыся перамогай, у многіх адносінах садзейнічала таму, каб ачысціць палітычнае пасцера ў Еўропе і адкрыць новыя шляхі для адраджэння і развіцця антыфашысцкіх сіл, якіх ніколі ў мінулым. Такое становішча безумоўна адпаведае інтерэсам міралюбівых дзяржаў, і трэба пажадаць, каб у народах Еўропы яшчэ больш умацавалася ўсведамленне аб неабходнасці „змініць апошнія сляды нацизма і фашызма“.

Совецкі Саюз заўсёды быў верыць палітыцы ўмацавания нармальных адносін паміж усімі міралюбівымі дзяржавамі. За годы вайны Совецкі Саюз устанавіў дружественныя адносіны з Вялікабрытаніяй і Злучанымі Штатамі, з Францыяй і Кітаем, з Польшчай, Чэхаславакіяй і Югаславіяй,— і ёсьмь з усімі гэтымі краінамі мае цяпер шматгадовыя дагаворы аб саюзе і ўзаемадапамозе супроць магчымай новай агресіі з боку тых дзяржаў, якія былі галоўнымі агресарамі ў апошній сусветнай вайне. З нашага боку робіцца ўсё для таго, каб нармалізуваць і ўстанавіць добрыя адносіны таксама з другімі краінамі, якія парвалі з палітычнай варожасці і недавер'я да Совецкага Саюза. Гэтаму служыць і развіццё гандлёва-еканамічных адносін нашай краіны з ўсё большым кругам залежных дзяржаў. Узмацняецца і культурная сувязь з імі.

(Працяг у наступным нумары).

(В. а. рэдактара Е. Д. ПАПОВА).